

วิเคราะห์การตีความคัมภีร์บาลีของพระสิริมังคลาจารย์
ANALYSIS OF INTERPRETATION
OF PHRASIRIMANGKHALAJARN'S PALI SCRIPTURE

¹กรภพ สีสัน, ²พระครูสิริปริยัตยานุศาสตร์ และ ³พิสิษฐ โครตสุโพธิ์
¹Karaphop Sisan, ²PhrakruSiripariyattayanusat and ³Phisit Kotsupho

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Karaphop100@gmail.com

Received December 25, 2021; Revised February 12, 2022; Accepted March 20, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีพนธ์ เรื่อง ศึกษาวิเคราะห์การตีความคัมภีร์บาลีของพระสิริมังคลาจารย์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์การตีความคัมภีร์บาลีของพระสิริมังคลาจารย์ ผลการวิจัยพบว่า เป็นงานรจนาประเภทอรรถสังวณณา มีการอธิบายคำศัพท์และความหมาย ด้วยการวิเคราะห์ศัพท์ วิเคราะห์ไวยากรณ์ แสดงความหมาย วิธีการเชื่อมด้วยสาธกโวหาร วิธีการอ้างอิงหลักฐาน วิธีการนำเสนอทัศนะที่ต่างกันและวิธีการยกสำนวนสนับสนุนงานรจนา มีวิธีตีความทางพระพุทธศาสนาสอดคล้องกันทั้งความหมายและหลักการ โดยหลักตีความที่ใช้ในการวิจัยนี้ มีดังนี้ 1) การตีความตามหลักพระพุทธศาสนา ใช้หลัก 4 ประการ คือ ตีความตามพระสูตร การตีความตามสุตตานุโลม การตีความตามอาจารย์วาท และตีความตามอรรถโนมตี 2) การตีความตามคัมภีร์มหานิทเทศ ด้วยองค์ประกอบ 3 ลักษณะ คือ บทอุทเทส นำบทตั้งที่มีมาแต่คัมภีร์เดิมมาแสดงบทนิเทศและบทปฏินิเทศ 3) ตีความตามคัมภีร์เนตติปกรณ์ ประกอบด้วย 16 ทหาระ 5 นัย และสาสนปฏิฐาน 4) วิเคราะห์ตามแนวทฤษฎีอรรถปริวรรตศาสตร์ยุคใหม่ 3 ประเด็น คือ (1) กลุ่มทฤษฎีที่เห็นว่าความหมายสมบูรณ์อยู่ที่ผู้สื่อความหรือผู้เขียน ได้แก่คัมภีร์ปฐมภูมิคือพระไตรปิฎก (2) กลุ่มทฤษฎีที่เห็นว่า ความหมายสมบูรณ์อยู่ที่ตัวบทหรือคัมภีร์ คือคัมภีร์

¹ อาจารย์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

² อาจารย์ ดร., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

³ อาจารย์ ดร., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

ชั้นรอง อรรถกถา ฎีกาและสังคหะ (3) กลุ่มทฤษฎีที่เห็นว่าความหมายสมบูรณ์อยู่ที่ผู้อ่าน หมายถึงความเห็นของผู้สื่อความ การตีความพระบาลีที่พระสิริมังคลาจารย์ได้รจนาแล้วนั้น พบว่า สามารถตีความได้ครบทั้ง 4 หลัก อันสมบูรณ์ทั้งโดยอรรถะ โดยพยัญชนะ งามในเบื้องต้น ท่ามกลางและที่สุด

คำสำคัญ: พระสิริมังคลาจารย์, การตีความ, เนตติปกรณ์, คัมภีร์บาลี

Abstract

This article is a part of the dissertation titled “Analysis of Interpretation of Phra Sirimangkhalajarn’s Pali Scripture”. The objective of this study is to analyze the Pali interpretation of Phra Sirimangkhalajarn. The findings of this research were as follows. It was the Athasangvanna composed work that explained vocabularies and definitions through: analyzing vocabularies and grammar; showing definition; using eloquence as conjunction method; using method of citation; presenting different perspectives method; using expressions in supporting composed work. The Buddhist interpretations are consistent in both definitions and principles. The interpretation techniques used in this study are as follows. 1) Interpretation according to the Buddhist principles uses four principles including: interpretation according to the Sutra; interpretation according to the Suttanulom; interpretation according to the Acharyavath; and interpretation according to Attanomati. 2) Interpretation according to the Mahanithet uses three characteristics including: Uttase introduces the original scriptures in showing Niddesa, and Patiniddesa. 3) Interpretation according to Netipakorn scriptures consists of 16 Hara, 5 Nayas, and Sasan Patthana. 4) Analysis according to the modern theory of hermeneutics uses three aspects including: (1) Group of theories that view the definitions of integrity depending on the message sender or the author such as primary scriptures i.e. Tipitaka; (2) Group of theories that view the definitions of integrity depending on the chapter or text i.e. secondary scriptures, Atthakatha (commentary), Tika (sub-commentary), and Saddaviseth; (3) Group of theories that view the definitions of integrity depending on the reader i.e. the opinions of the message receiver. The interpretation of Phra Sirimangkhalajarn’s composed work can be completely interpreted in all the four principles i.e. complete in both vocabulary and definitions that is beautiful in the beginning, in the middle, and at the end.

Keywords: Phra Sirimangkhalajarn, Interpretation, Netipakorn, Pali Scripture

บทนำ

พระสิริมงคลอาจารย์นับว่าเป็นนักปราชญ์ล้านนาผู้มีความเชี่ยวชาญพระคัมภีร์บาลี โดยได้รับงานทั้งหมด 4 เรื่อง ประกอบด้วยเวสสันดรที่ปณี จักกวาฬที่ปณี สังขยาปกาสะกฏีกา และมังคลัตถที่ปณี เมื่อเทียบกับคัมภีร์บาลีในยุคเดียวกันแล้ว ผลงานของพระสิริมงคลอาจารย์ นับว่ามีความโดดเด่น ที่จะได้นำมาเป็นแบบอย่างแห่งการศึกษาพระบาลีในยุคต่อมา ความงดงามของภาษาบาลีที่พระสิริมงคลอาจารย์ที่รจนามาไว้นั้น ด้วยวิธีการที่คงไว้ซึ่งหลักบาลี คือ ปทศถ วจนตถหรืออตุลโร วิธีการอธิบายสั้นๆหรือการให้คำจำกัดความบ้าง อตถวิคห อธิบาย เป็นรูวิเคราะห์บ้าง ปทวิภาค อธิบายทางหลักไวยากรณ์บ้าง แม้ผลงานที่รจนานั้นจะจัดอยู่ใน ประเภทอรรถวินัยนาถก็ตาม ถึงอย่างนั้น เมื่อตีความวิเคราะห์ตามหลักการแล้ว พบว่า มีความสมบูรณ์ 2 ประการ คือ โดยอรรถและโดยพยัญชนะอย่างยิ่ง จึงเป็นเหตุให้ผลงานของท่านมีความโดดเด่น งดงามในเบื้องต้น ท่ามกลางและที่สุด

ผู้วิจัยเห็นว่า การตีความคัมภีร์บาลีดั้งเดิมที่มีนักปราชญ์ด้านศาสนาหลายท่านได้แต่ง คัมภีร์ไว้เป็นจำนวนมากนั้น ครั้นมาถึงในยุคปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า คัมภีร์ที่ได้แต่งขึ้นเป็น ลักษณะการรวบรวม หรือแต่งเป็นบทสั้นๆ เช่น ในยุครัตนโกสินทร์ คัมภีร์พระพุทธศาสนาที่ แต่งเป็นภาษาบาลีมี 2 ประเภท คือ คัมภีร์พระพุทธศาสนาประเภทประวัติศาสตร์ และคัมภีร์ พระพุทธศาสนาประเภทศัพทศาสตร์ เช่น คัมภีร์จุลยुทธกาลวงศ์ คัมภีร์มหายुทธกาลวงศ์ คัมภีร์สังคีตวงศ์ และนอกนั้นจะเป็นการรจนาสั้นๆ ความเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านคัมภีร์ต่างๆ ใน ปัจจุบันกำลังจะมีวิวัฒนาการแบบใหม่ ทำให้การตีความแบบดั้งเดิมนั้นเริ่มเสื่อมไป ส่วน ผลงานของพระสิริมงคลอาจารย์มีลักษณะเด่นที่มีการนำเสนอเนื้อหาอย่างละเอียด มากด้วย ข้อมูลที่ยกมาจากคัมภีร์ต่างๆ และเสนอในรูปแบบการวิเคราะห์วินัยและอธิบายเชิงวิเคราะห์ ทั้งหมดล้วนเกิดจากการศึกษาตีความคัมภีร์เพื่อนำไปสู่การรักษาพระธรรมวินัยอย่างยั่งยืน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การตีความหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสิริมงคล อาจารย์ มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง หากสามารถนำการตีความหลักธรรมของท่านมา วิเคราะห์เพื่อหาหลักการตีความและประเมินหลักการตีความหลักธรรมเพื่อเป็นแนวทางและ พัฒนาหลักการตีความให้ดียิ่งขึ้นแล้ว น่าจะยังประโยชน์ให้เกิดกับพระพุทธศาสนาด้านการ ตีความเชิงพุทธ (Buddhist Hermeneutics) อันเป็น แนวคิดใหม่ในการศึกษา พระพุทธศาสนาในประเทศไทยและจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์การตีความ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมแก่บริบทสังคมใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทฤษฎีการตีความคัมภีร์บาลีทางพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาการตีความคัมภีร์บาลีของพระสิริมังคลาจารย์
3. เพื่อวิเคราะห์การตีความคัมภีร์บาลีของพระสิริมังคลาจารย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยด้านเอกสาร (Documentary Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. รวบรวมผลงานการรณาคัมภีร์บาลีของพระสิริมังคลาจารย์ ฉบับที่ตีพิมพ์เป็นหนังสือเผยแพร่แล้ว จำนวน 4 คัมภีร์ ประกอบด้วยเวสสันดรที่ปณี จักกวาฬที่ปณี สังขยาปกา สกฐีกาและมังคลัตถที่ปณี
2. ศึกษาวิเคราะห์การตีความคัมภีร์บาลีของพระสิริมังคลาจารย์ ด้วยการศึกษาดูตามทฤษฎีการตีความทางพระพุทธศาสนา ทฤษฎีมหานิทเทศ ทฤษฎีเนตติปกรณ์และทฤษฎีอรรถปริวรรตศาสตร์ยุคใหม่
3. วิเคราะห์และเรียบเรียงข้อมูล

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง วิเคราะห์การตีความคัมภีร์บาลีของพระสิริมังคลาจารย์ มีผลการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ทฤษฎีการตีความทางพระพุทธศาสนา

ผู้วิจัยได้นำหลักทฤษฎีที่ใช้เป็นระเบียบวิธีวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานด้านวิจัย ดังนี้

1.1 ทฤษฎีการตีความทางพระพุทธศาสนา โดยการนำหลักการตีความในชั้นปฐมภูมิคือพระไตรปิฎก ได้แก่ 1) การตีความตามพระวินัยปิฎก เริ่มจากความหมายที่พระพุทธองค์ตรัสว่า “อสุรูป เป็นผู้ไร้รส” ด้วยการตีความหมายในเชิงหลักธรรมว่า “ไม่ยึดติดในรสละรสได้” จากนั้นเมื่อเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นกับสงฆ์เกี่ยวกับวินัย มีหลักตัดสินพระธรรมวินัยเป็นเครื่องวัด โดยอาศัยความถูกต้องในการเทียบเคียง 4 ประการ ได้แก่ ไม่ขัดกับพระสูตร สุตตานุโลม อัจฉริยวาท และอัตโนมติ 2) การตีความพระสุตตันตปิฎก โดยมากใช้โวหารเทศนาเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดความเข้าใจ เช่น การยกกาลามสูตร ให้พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง 3) การตีความตามพระอภิธรรมปิฎก มีหลักทฤษฎี 7 ประการ คือ โดยการสังเคราะห์ โดยการ

วิเคราะห์ โดยชี้ความให้เห็นถึงแก่นแท้ โดยการใช้ภาษาบัญญัติ โดยหลักการวิภาษวาท โดยมีธรรมเป็นคู่กัน และโดยเชื่อมโยงรูปแบบบูรณาการ

1.2 ทฤษฎีการตีความตามคัมภีร์เนตติปกรณ์ เป็นทฤษฎีอธิบายพุทธพจน์ที่ใช้ในการตีความ มีเนื้อหาอธิบาย 16 ทหาร และนัย 5 โดยจำแนกเป็น จำแนกเป็น 4 วาระ คือ สังคหวาระ ปริเฉทย่อความวิงวาทวาระ ปริเฉทแสดงรายละเอียด สัมปาดวาระ ปริเฉทประมวลหาระ นยสมุฏฐาน เหตุเกิดของนัย และสาสนปฏิฐาน สูตรแสดงคำสอน ทฤษฎีการตีความคัมภีร์เนตติปกรณ์นี้ พระมหากัจจายนะได้แบ่งเนื้อหาสาระสำคัญ สำหรับเป็นเครื่องตีความ 3 ส่วนคือ 1) ทหาระ วิธีการ หลักการ การกล่าวอธิบาย เช่น โวหาร พรรณนาโวหาร อัปโพหาริก ซึ่งเป็นหลักการที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์พระพุทธเจ้า 2) นัย วิธีการที่ทำให้รู้จักกุศลธรรมและกุศลธรรม ซึ่งเป็นหลักที่นำไปสู่มรรคญาณ โดยแบ่งออกเป็น 5 นัย สำหรับเป็นเครื่องมือวิเคราะห์พระสูตรเพื่อวิเคราะห์ถึงองค์ธรรมที่เป็นรากเหง้าฝ่ายกุศลและอกุศล 3) สาสนปฏิฐาน เป็นวิธีการกล่าวแสดงธรรมให้เหมาะกับอัธยาศัยของเวไนยสัตว์ มีการจำแนกประเภทออกเป็น 4 กลุ่มหลัก มีทั้งหมด 16 ประเภท เพื่อใช้ในการตีความและอธิบายธรรม

1.3 ทฤษฎีการตีความตามคัมภีร์มหานิทเทศ พระสารีบุตรได้แสดงวิธีการอธิบายพุทธธรรมอย่างเป็นระบบ 3 ขั้นตอน คือ 1) อุทเทศ การยกหัวข้อธรรมมาแสดงเพียงสั้นๆ 2) นิทเทศ บทขยายความแห่งอุทเทศ การแสดงให้ชัดเจน มีการขยายความ วิเคราะห์รูปศัพท์ แสดงความรู้ทั้งด้านภาษาศาสตร์ นิรุกติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ 3) ปฏินิทเทศ ลักษณะถามเองตอบเอง ไม่มุ่งให้คนอื่นตอบคำถาม เช่น จักขุสูตรว่า ราหุล เธอจะเข้าใจความนั้นว่าอย่างไร จักขุเที่ยงหรือไม่เที่ยง ไม่เที่ยงพระพุทธเจ้าข้า เช่นจนผู้ฟังเกิดความความเข้าใจ

1.4 การตีความตามแนวทฤษฎีอรรถปริวรรตศาสตร์ยุคใหม่ เป็นทฤษฎีว่าด้วยการตีความ หรือวิชาว่าด้วยการตีความ สามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มทฤษฎีที่เห็นว่า ความหมายสมบูรณ์อยู่ที่ผู้สื่อสารหรือผู้เขียน (Author) เน้นให้ความสำคัญแก่ผู้สื่อสาร คือ ผู้พูด ผู้เขียน เป็นหลัก 2) กลุ่มทฤษฎีที่เห็นว่า ความหมายสมบูรณ์ที่บทหรือคัมภีร์ (Text) เป็นวิธีการให้ความหมายในตัวคัมภีร์เอง ผู้เขียนไม่สามารถจะบิดเบือนไปตามความพอใจได้ 3) กลุ่มทฤษฎีที่เห็นว่า ความหมายสมบูรณ์อยู่ที่ผู้อ่าน (Reader) เป็นประเภทที่จัดอยู่ในกลุ่มอัตถิภาวนิยม ที่ให้ความสำคัญกับมนุษย์ทำให้สามารถตีความ ทำความเข้าใจได้อย่างอิสระ ซึ่งอาจจะตรงหรือไม่ตรงกับเนื้อหา ในคัมภีร์หรือกับเจตนารมณ์ของผู้เขียนก็ตาม

2. ประวัติและผลงานของพระสิริมังคลาจารย์

2.1 ด้านประวัติผู้รจนาน พระสิริมังคลาจารย์เกิดที่เมืองเชียงใหม่ เมื่อประมาณ พ.ศ.2010-2020 ในสมัยพระเจ้าติโลกราช ท่านอาจจะจะมีชื่อเดิมว่า “ศรีปิงเมือง” ในขณะนั้นมีคณะสงฆ์นิกายรามัญวงศ์และนิกายลังกาวงศ์ (นิกายสิงหล) ท่านเหล่านั้นเป็นผู้แตกฉานในพระไตรปิฎก จนสามารถทำสังคายนาชำระพระธรรมวินัย วัดเจ็ดยอด (วัดมหาโพธาราม) เมื่อ พ.ศ.2020 ในพระอุปถัมภ์ของพระเจ้าติโลกราช ท่านบรรพชาเป็นสามเณรเมื่ออายุ 13

ปี แล้วศึกษาพระธรรมวินัยในสำนักของพระพุทธวิระจนแตกฉาน ครั้นกลับมาเมืองเชียงใหม่ พระเมืองแก้วก็ได้ทรงแต่งตั้งให้ท่านเป็น “พระสิริมังคลาจารย์” ตามฉายาเดิมของท่าน และทรงแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสวัดเจ็ดยอด (วัดมหาโพธาราม) ต่อมาได้ย้ายไปเป็นเจ้าอาวาสวัดสวนดอก (วัดบุปผาราม)

ในผลงาน 3 เรื่องแรกของท่าน คือ พ.ศ.2560 รจนาคัมภีร์เวสสันดรที่ปณี พ.ศ.2563 รจนาคัมภีร์จักกาวชที่ปณี และสังขยาปกาสสฎีกา ท่านจึงกล่าวไว้ว่า ท่านได้รจนาคัมภีร์ทั้ง 3 เรื่องนั้นที่วัดสวนขวัญ ต่อมาถึง พ.ศ. 2067 เกิดน้ำท่วมใหญ่และท่วมวัดสวนขวัญด้วย ท่านจึงไปหาสถานที่อันวิเวกเป็นเรือนร้าง เพื่อรจนาคัมภีร์เรื่องมัจฉลตที่ปณีต่อจนสำเร็จ จึงได้กล่าวไว้ว่ารจนาคัมภีร์มัจฉลตที่ปณีขณะที่อาศัยอยู่ในอาคารร้าง ห่างจากเมืองเชียงใหม่ 1 คาบจก จนกระทั่งมรณภาพเพื่อประมาณ พ.ศ.2068-2078 ในสมัยพระเมืองเกษเกล้าเนื่องจากท่านเป็นเจ้าอาวาสวัดสวนดอก (วัดบุปผาราม) จึงได้รับการถวายเพลิง ณ วัดสวนดอกนี้และได้สร้างกุฏิบรรจุอัฐิของท่านไว้ในบริเวณวัดสวนดอก

2.2 ผลงานของพระสิริมังคลาจารย์ เนื้อหาของคัมภีร์ ทั้ง 4 โดยสังเขป ดังนี้

2.2.1 คัมภีร์เวสสันดรที่ปณี เป็นคัมภีร์อธิบายเรื่องพระเวสสันดร โดยมีที่มาของเรื่อง 3 ประเด็น คือ 1) ทูเรนิทาน คือ เรื่องราวของพระพุทธเจ้าโคตมะในอดีตชาติที่เสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์เกิดในสมัยของพระพุทธเจ้าพระองค์ต่างๆ นับตั้งแต่สมัยพระพุทธเจ้าที่ปางกรเป็นต้นมาจนถึงพระชาติสุดท้ายที่เป็นพระเวสสันดร จุตติจากชาติพระเวสสันดรแล้วไปเกิดอยู่ในดุสิตสวรรค์ 2) อวิทูเรนิทาน คือ เรื่องราวของพระพุทธเจ้าแต่เมื่อจุตติจากดุสิตสวรรค์ก้าวลงสู่พระครรภ์พระพุทธรดา ประสูติแล้วได้รับพระนามว่าเจ้าชายสิทธัตถะแล้วเสด็จออกบรรพชาจนถึงประทับใต้ต้นมหาโพธิ์เจริญธรรมในคืนวันตรัสรู้ 3) สันติเกนิทาน คือ เรื่องราวของพระพุทธเจ้าตั้งแต่ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ ใต้ต้นมหาโพธิ์ จนเสด็จดับขันธปรินิพพาน ณ ใต้ต้นสาละ จำแนกเป็น 2 ประการ คือ (1) สามัญญสันติเกนิทาน เรื่องการแสดงธรรมที่เกิดขึ้นทั่วไปเป็นปกติของพระพุทธเจ้า (2) วิเสสนันติเกนิทาน เรื่องราวการแสดงธรรมที่เกิดขึ้นเป็นพิเศษของพระพุทธเจ้าการแสดงธรรมเรื่องพระเวสสันดรนี้ ถือเป็นวิเสสนันติเกนิทาน เพราะมีเหตุการณ์ฝนโบกขรพรรษตก พระพุทธเจ้าจึงโปรดแสดงธรรมเรื่องพระเวสสันดรเพื่อการตกลงของฝนโบกขรพรรษในอดีตชาติ ส่วนของเนื้อเรื่อง แบ่งออกเป็น 13 ปริจเฉท ดังนี้ 1) ทสวรรคาถาปริจเฉท 2) ทิมวันตกัณชปริจเฉท 3) ทานกัณชปริจเฉท 4) วนัปปเวสกัณชปริจเฉท 5) ชุชกัณชปริจเฉท 6) จุฬวนกัณชปริจเฉท 7) มหาวนกัณชปริจเฉท 8) กุมารกัณชปริจเฉท 9) มัทติกัณชปริจเฉท 10) สักกัณชปริจเฉท 11) มหาราช ปัพพปริจเฉท 12) ฉักขัตติยปริจเฉท 13) นครกัณชปริจเฉท ในแต่ละปริจเฉท อธิบายความหมายของคำและความในเวสสันดรคาถาพระไตรปิฎกและในอรรถกถา ซึ่งผู้แต่งเห็นควรหยิบยกขึ้นมาอธิบาย เป้าหมายการแต่ง พระสิริมังคลาจารย์ ระบุว่า “เพื่ออธิบายความหมายเรื่องพระเวสสันดรให้เข้าใจได้อย่างกระจ่าง” เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาในคัมภีร์

เวสสันดรที่ป็นแล้วพบว่า “ความหมายเรื่องพระเวสสันดร” หมายถึง ความหมายของคำใน เรื่องพระเวสสันดรทั้งในพระไตรปิฎก อรรถกถา และฎีกา ส่วนการอธิบาย “ให้เข้าใจตัวอย่าง กระชับ” นั้น หมายถึง ให้เข้าใจถูกต้อง ชัดเจน ในรูปแบบการอธิบายที่รวบรัด วิธีการ เสนอเนื้อหา โครงสร้าง เวสสันดรที่ป็นเป็นคัมภีร์ที่มีโครงสร้างสมบูรณ์ตามลักษณะคัมภีร์ บาลีลายลักษณ์ (written tradition)

2.2.2 คัมภีร์จกกวาพที่ป็น เป็นคัมภีร์อรรถาธิบายโลกและจักรวาล แบ่งเป็น 6 กัณฑ์ ดังนี้

กัณฑ์ที่ 1 จกกวาพสรูปาทีนิตุเทศ แสดงเรื่องสรูปของจกกวาพเป็นต้น จักรวาลหนึ่งคือ โลกธาตุหนึ่ง ลักษณะของจักรวาลเป็นแผ่นกลม เส้นผ่าศูนย์กลาง 1,203,450 โยชน์ มีความหนา 1/5 ของเส้นผ่าศูนย์กลางนั้น คือ 240,000 โยชน์ จักรวาลจึง เป็นแผ่นปฐพีซึ่งมีลักษณะดั่งกลองแบนต่อเนื่องเป็นผืนเดียว เบื้องล่างของแผ่นมหาปฐพีมี แผ่นน้ำหนา 2 เท่าของเส้นผ่าศูนย์กลาง คือ หนา 480,000 โยชน์รองรับอยู่ และมีแผ่นลม หนา 2 เท่าของแผ่นน้ำ คือ 960,000 โยชน์รองรับอีกทีหนึ่ง ตัวมหาปฐพีแยกเป็น 2 ชั้น แต่ละชั้นหนา 120,000 โยชน์ ชั้นบนเรียกว่า แผ่นดินฝุ่น ชั้นล่างเรียกว่า แผ่นดินศิลา

กัณฑ์ที่ 2 ปพพตนิทุเทศ แสดงเรื่องภูเขา แบ่งเป็น 4 หัวข้อ คือ 1) สีนรุ กถา เรื่องเขาสีนรุ 2) ยุคนธรatikถา เรื่องภูเขายุคนธร เป็นต้น 3) หิมวนตาทิปพพตกถา เรื่องภูเขาหิมพานต์ 4) จกกวาพปพพตกถา เรื่องภูเขาจักรวาล กล่าวถึงที่ตั้ง ขนาดและ ลักษณะของภูเขาจักรวาลว่า ตั้งล้อมรอบภูเขาที่กล่าวมาทั้งหมด เป็นตัวกำหนดขอบเขตของ จักรวาลหนึ่งๆ

กัณฑ์ที่ 3 ซาสนนิทุเทศ แสดงเรื่องแหล่งน้ำ มี 4 หัวข้อ คือ 1) สมุททกถา เรื่องสมุทร 2) สรกกถา เรื่องสระ 3) สอนตีกถา เรื่องแม่น้ำ 4) โปกขรณยatikถา เรื่องแหล่งน้ำ มีโปกขรณเป็นต้น

กัณฑ์ที่ 4 ทีปนิทุเทศ แสดงเรื่องทวีป แบ่งเป็น 2 หัวข้อ คือ 1) มหาทีป จตุกก ทวีปใหญ่ 4 กล่าวถึงขนาดที่ตั้ง และลักษณะ มีรายละเอียดอย่างมาก ในเรื่องของ ชมพูทวีปและอูตรกัฐทวีป โดยจำแนกเป็นหัวข้อเฉพาะ 2 หัวข้อย่อย คือ ชมพูทีปวณณนา พรรณนาชมพูทวีป และอูตรกัฐทีปวณณนา พรรณนาอูตรกัฐทวีป 2) ปริตตทีปา ทวีปเล็ก มี 2,000 ทวีป กล่าวรายละเอียดเฉพาะลังกาทวีป มหิลาทวีป และนคคทวีป

กัณฑ์ที่ 5 ภูมินิทุเทศ แสดงเรื่องภูมิ มี 2 หัวข้อใหญ่ คือ 1) อปายภูมิกถา เรื่องอบายภูมิ มี 3 คือ นiryเภทกถา ตีรจนาจนกถาและเปตวิสัยกถา 2) เทวภูมิกถา เรื่องเทว ภูมิ มี 9 ประกอบด้วย สทพตถ ภูมิสารูปปา อสุรากถา ฉกามาวจรกถา ภูมิเทวตาทกถา อากาสภูจกถา จาตุम्मหาราชิกกถา ดาวตีสาทิเทวกถา พุรหมกถา

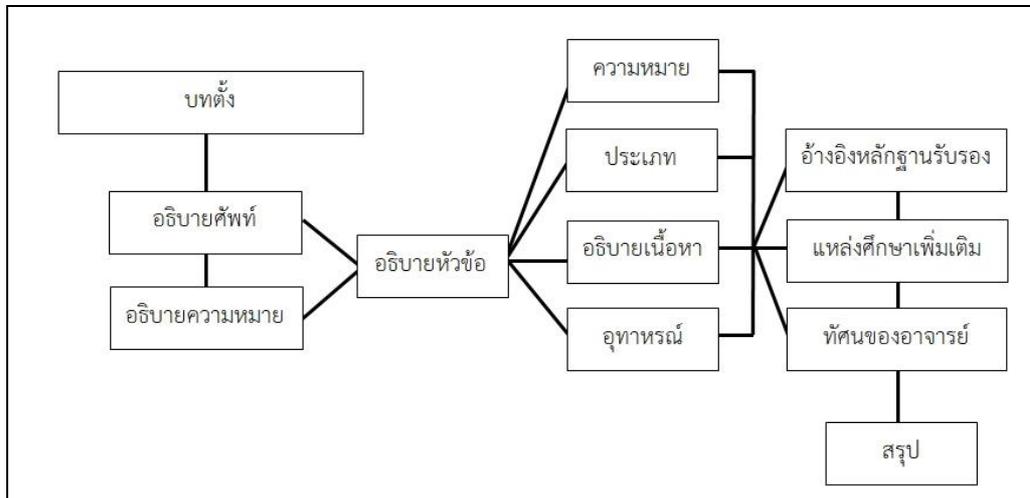
กัณฑ์ที่ 6 ปกัณณวินิจฉย วินิจฉยเรื่องเบ็ดเตล็ด แบ่งออกเป็น 7 ข้อ คือ 1) อายุกถา เรื่องอายุ กล่าวถึงอายุของมนุษย์ อายุของเทพ อายุของสัตว์นรกและเรื่องเบ็ดเตล็ด

เกี่ยวกับอายุ 2) อาหารกถา เรื่องอาหาร กล่าวถึงอาหารของสัตว์นรก อาหารของเปโตร อาหารของสัตว์เดรัจฉาน อาหารของมนุษย์ และอาหารของเทพ 3) ภูมิคนนากถา เรื่องการคำนวณภูมิ กล่าวถึงระยะทางระหว่างภูมิและมาตรานับที่เกี่ยวกับการคำนวณภูมิ 4) รุกขกถา เรื่องต้นไม้ กล่าวถึงต้นไม้ที่ถือว่าเป็นเลิศในภูมิต่างๆ 5) โลกกถา เรื่องโลกธาตุ กล่าวถึงความหมายของโลกธาตุ ประเภทของโลกธาตุและเขต 3 คือ ชาติเขต อาณาเขต วิสัยเขต 7) อนนตกถา เรื่องความไม่สิ้นสุด กล่าวถึงสิ่งที่ไม่มีที่สุด 8 อย่าง คือ อากาศ จักรวาล สัตว์นิกาย พุทธคุณ พุทธญาณ กัป สังสารวัฏ ทุกข์

2.2.3 คัมภีร์สังขยาปกาสกฏีกา เป็นคัมภีร์อธิบายสัจขยาปกาสกปรณัม ซึ่งรจนาโดยพระญาณวิลาส พระสิริมังคลาจารย์ได้รจนาอธิบายคัมภีร์นี้ ว่าด้วยเรื่องมาตร 6 อย่าง เนื้อหาประกอบด้วย คันถารัมภกถา ปรรกถาแต่งคัมภีร์ หรือแสดงความนอบน้อมพระรัตนตรัย 1) อัถธานสังขยัตถวิถณนา อธิบายมาตราวัตรระยะ 2) ธิญญสังขยัตถวิถณนา อธิบายมาตราตวง 3) ปมาณสังขยัตถวิถณนา อธิบายมาตราชั่ง 4) ภัณฑสังขยัตถวิถณนา อธิบายมาตรานับสิ่งของ 5) ภัณฑมูลกสังขยัตถวิถณนา อธิบายมาตราเงิน และ 6) นีลกหาปณปมาณสังขยัตถวิถณนา อธิบายมาตราเงินนีลกหาปณะ

2.2.4 คัมภีร์มังคลัตถทีปนี เป็นคัมภีร์อธิบายความมงคลสูตรไปที่ละคาถาโดยนำเอาข้อความจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา มาอธิบายขยายความ 38 ข้อ คือ ไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บูชาคนผู้ควรบูชา อยู่ในประเทศอันสมควร มีบุญทำไว้ในปางก่อน ตั้งตนไว้ชอบ เป็นพหูสูต มีศิลปะ มีวินัย มีวาจาเป็นสุภาสิต เลี้ยงดูบิดามารดา เลี้ยงดูบุตร เลี้ยงดูภรรยา ทำงานไม่อาภูล บำเพ็ญทาน ประพฤติธรรม สงเคราะห์ญาติ ทำงานที่ไม่มีโทษงดเว้นจากบาป สำรวมจากการดื่มน้ำเมา ไม่ประมาทในธรรม มีความสัมมาคารวะ มีความสันโดษ มีความกตัญญู พังธรรมตามกาล มีความอดทน เป็นคนว่าง่ายสอนง่าย พบปะสมณะ สนทนาธรรมตามกาล บำเพ็ญตบะ ประพฤติ เห็นอริยสัจ ทำให้แจ้งพระนิพพาน จิตไม่หวั่นไหวในโลก จิตไม่เศร้าโศก จิตไม่กำหนด จิตหลุดพ้น โดยมีวัตถุประสงค์การแต่ง 2 ลักษณะ คือ เป้าหมายด้านสาระ และเป้าหมายด้านศาสนาและสังคม ทำนองเดียวกับผลงานอีก 3 เรื่อง ของพระสิริมังคลาจารย์

กลวิธีการนำเสนอเนื้อหา พบว่า พระสิริมังคลาจารย์ได้ ใช้หลักในการนำเสนอเนื้อหา คือ 1) ตั้งประเด็นอธิบาย เมื่อจะอธิบายเรื่องใดก็ตั้งประเด็นเรื่องนั้น เช่น อิทานิ ชลาสยาธิการเก อญญาปิ สราทโย ชลาสยา วุจจนติ หรือใช้คำว่า วุจเจเต, วุจจนติ, กถยเต, กถยิสสั, เวทิตพพา คำใดคำหนึ่ง 2) การอธิบายคำศัพท์และความหมาย ด้วยการวิเคราะห์ศัพท์ วิเคราะห์ไวยากรณ์ แสดงความหมาย 3) วิธีการเชื่อมด้วยสารกโวหาร 4) วิธีการอ้างอิงหลักฐาน 5) วิธีการนำเสนอทัศนะที่ต่างกัน 6) วิธีการยกสำนวนสนับสนุนงานรจนาและ(7) สรุปเนื้อหา

ภาพที่ 1 วิธีการนำเสนอเนื้อหาคัมภีร์ของพระสิริมังคลาจารย์

3. วิเคราะห์การตีความคัมภีร์บาลีของพระสิริมังคลาจารย์

3.1 การตีความตามหลักพระพุทธศาสนาใช้หลัก 4 ประการ คือ ตีความตามพระสูตร การตีความตามสูตรตามุโลม การตีความตามอาจารย์วาทและตีความตามอัตโนมติ เช่น พระสิริมังคลาจารย์ ได้ตั้งข้อสังเกตในการออกเสียงของพระสงฆ์ในปัจจุบันที่ขัดต่อคณะฉันทของภาษาบาลีว่า “อารตี วิรตี ปาปา มชชปาปา จ สณณโม แต่พระสงฆ์ในปัจจุบันสวดเป็นเสียงสั้นทั้งหมดว่า “อารตี วิรตี ปาปา มชชปาปา จ สณณโม” โดยท่านแสดงทัศนคติตามหลักแห่งฉันทว่า แต่ น คณะ ย่อมไม่ถูก เพราะความที่คำว่า "น สุนาทิมา" เพราะท่านห้ามแล้ว ตามกฎการแต่งฉันทว่า ส คณะ และ น คณะ ย่อมไม่มีแต่หน้าอักษรตัวต้นในบาททั้งหลายที่มี 8 อักษร ย คณะ ย่อมมีได้แต่หน้า 4 อักษรในพฤทธิไค พฤทธินั้นชื่อว่า "วัตตฉันท. จากนั้น จึงได้แนะนำวิธีการเพิ่มเติมอีกว่า ช คณะ ว่า "รตีวิ" นั้นแล ย่อมใช้ได้เพราะท่านไม่ห้าม. แม้ ย คณะ ว่า "รตีปา" ย่อมถูก เพราะคำว่า "โยณณวา." และยอมสมด้วย ย คณะ ว่า "จ ธมเม." แม้คำ เป็นคานานี้ก็เป็นปฐยาวัตรแล” (มจล. (บาลี), 1/260/139) การตีความลักษณะเช่นนี้ สอดคล้องกับหลักมหาปเทศ 4 คือ (1) สิ่งใดที่มีได้ทรงห้ามไว้ว่า “ไม่ควร” หากเข้ากันได้กับสิ่งที่ไม่ควร (อกปิยยะ) ขัดกันกับสิ่งที่ควร (กปิยยะ) สิ่งนั้น “ไม่ควร” (2) สิ่งใดที่มีได้ทรงห้ามไว้ว่า “ไม่ควร” หากเข้ากันได้กับสิ่งที่ควร ขัดกันกับสิ่งที่ไม่ควร สิ่งนั้น “ควร” (3) สิ่งใดที่มีได้ทรงอนุญาตไว้ว่า “ควร” หากเข้ากันได้กับสิ่งที่ไม่ควร ขัดกันกับสิ่งที่ควร สิ่งนั้น “ไม่ควร” (4) สิ่งใดที่มีได้ทรงอนุญาตไว้ว่า “ควร” หากเข้ากันได้กับสิ่งที่ควร ขัดกันกับสิ่งที่ไม่ควร สิ่งนั้น “ควร”

3.2 การตีความตามคัมภีร์มหานิทเทศ ด้วยองค์ประกอบ 3 ลักษณะ คือ บทอุทเทส นำบทตั้งที่มีมาแต่คัมภีร์เดิมมาแสดง บทนิเทศ อรรถาธิบายบทตั้งที่กล่าวแล้วให้จนทำ

ให้เกิดความรู้ความเข้าใจ โดยผลงานรจนาของพระสิริมังคลาจารย์ได้ความรู้ 3 ด้าน คือ ด้านภาษาศาสตร์ ด้านนิรุกติศาสตร์ และด้านภูมิศาสตร์ ครั้นได้แสดงไว้ครบถ้วนแล้ว จึงได้สรุปจบด้วย บทปฏิทินเทศ เช่นการตีความเรื่อง “อุปมาโท”ตามตาราง ดังนี้

การอธิบายหัวข้อเรื่องที่เป็นบทตั้ง เช่น อุปมาโท นาม ปมาทสส ปฏิปกขภูโต เอโกธมโม ฯ ตตถ ปมาโทติ ปมชชนากาโร ฯ จัดเป็น อุทเทศ

การอธิบายเนื้อหาของบทตั้ง มีอธิบายศัพท์ อธิบายความหมายพร้อมยกหลักฐาน คัมภีร์และอุทาหรณ์ประกอบ เช่น อธิบายความหมาย วุตตถเหตุ ตตถ กตโม ปมาโท กาย หุจจริเต วา วจิหุจจริเต วา มโนหุจจริเต วา ปถยจสุ วา กามคุณฺเสสุ จิตตสส โวสสคโค โวสสคคานุปุพทาน์.....ปมชชิตตต อย หุจจติ ปมาโทติฯ (มงฺคล. (บาลี) 2/240/182) ยกหลักฐานรับรองพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา เช่น เตนนาทเอกงคฺตตรสส ฉฏฐวคฺเค...., ปาฎิกวคฺเคทสฺตตรสฺตตปาลี วิภงควณฺณนา, เอกงคฺตตรฎีกา เป็นต้น จัดเป็น นิทเทศ

การสรุปประเด็นสำคัญที่เป็นวัตถุประสงค์ของการอธิบายตามบทตั้งหรือเรื่องที่กำลังอธิบาย เช่น ออยยติ อุปมาโท นาม สีสปริปุณเณ อินทริยสวเร....วิชาสูติ สพเพสุ อนวชชเตเน กุสธมเมสุ พหุปกาโร และสรุปในตอนท้ายว่า เอวเมส อนวชชมเมสุ พหุกาโร หุตวา ตกกรสส มรณาภยาทิกุณ อวาทติ ตสมา อุปมาโท มงฺคล นาม เป็นต้น จัดเป็นปฏิทินเทศ

3.3 ตีความตามคัมภีร์เนติปกรณ์ การตีความพระบาลีที่พระสิริมังคลาจารย์ได้รจนาไว้ทั้ง 4 คัมภีร์นั้น พบว่า สามารถตีความได้ครบทั้ง 16 ทหาระ โดยข้อความหนึ่งๆ นำไปตีความตามหลักคัมภีร์เนติปกรณ์แล้ว จำแนกได้ครบทั้งหมด ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตีความโดยการยกประเด็นแต่ละข้อความเพื่อตีความ เช่น ลักษณะอาหาร การตีความในแง่สภาพที่เหมือนกัน หมายความว่า อรรถาธิบายพระบาลีขึ้นแล้วจะตีความเป็นตามลำดับจนเกิดความเข้าใจในพระบาลีนั้น ดังพระบาลีว่า “สีปปกถา” ตีความโดยการสืบสาวข้อธรรมหนึ่งไปสู่ข้ออื่นๆ ในแง่สภาพที่เหมือนกัน คือ สืบความด้วยการอรรถาธิบายหัวข้อธรรมว่า “สีปป นาม อนาคาริยาคาริยวเสน ทูริช หตถโกสลลฯ” (มงฺคล. (บาลี) 1/128/149) จากนั้น จึงสืบความด้วยการอรรถาธิบายหัวข้อธรรมตามนัยปรากฏในพระไตรปิฎก เมื่อท่านได้อรรถาธิบายความหมายของศิลปะไปแล้ว จึงได้ขยายความต่อไป ว่า “ตตถ อนาคาริยสีปป นาม อิศ ภิกขเว ภิกขุ ยานิ ตานิ ฯเปฯ อล สวิธาตุ อยมปธมโม นาถกรโณติ เอว ทสกงคฺตตรสส หุตยวคฺเค สตตมสฺตเตวณฺณิต จิวรวิจารณสิพพนาทิสมณฺปริกขารากิสงฺขรณ ฯ แม้ในทหาระที่เหลือ ผู้วิจัยได้ตีความในลักษณะเช่นเดียวกันนี้

3.4 วิเคราะห์การตีความคัมภีร์บาลีตามแนวทฤษฎีอรรถปริวรรตศาสตร์ยุคใหม่ 3 ประเด็น คือ

- 1) กลุ่มทฤษฎีที่เห็นว่า ความหมายสมบูรณ์อยู่ที่ผู้สื่อความหรือผู้เขียน (Author)
- 2) กลุ่มทฤษฎีที่เห็นว่า ความหมายสมบูรณ์อยู่ที่ตัวบทหรือคัมภีร์ (Text)
- 3) กลุ่มทฤษฎีที่เห็น

ว่า ความหมายสมบูรณ์อยู่ที่ผู้อ่าน (Reader) พบว่า เมื่อนำทฤษฎีไปตีความแล้ว การสื่อความหมายด้วยลักษณะแห่งคัมภีร์พระบาลีได้สอดคล้องกับอรรถปริวรรตศาสตร์ยุคใหม่ทั้ง 3 ประเด็น ตัวอย่าง ทศนะวิจารณ์ไว้ว่า “ภูมิโตปริ จาตุम्मหาราชิกเทวโลกโต เภฏจา อากาเส จิตา ปน เทวา อากาสุฏจา นาม (หอสุมุดแห่งชาติ, 2523) เทพที่อยู่ในอากาศ เหนือแผ่นดินขึ้นไป ไต่เทวโลกชั้นจาตุम्मหาราชิกลงมา ชื่อว่า อากาสัฐฐะ (ผู้อยู่ในอากาศ)” แต่ท่านได้เห็นแย้งต่อข้อความดังกล่าว โดยยกที่ปรากฏในฎีกาสุนนิกัณฑ์มาสนับสนุนความเห็นของท่านว่า “กัญจาปี อธิ ปาลีโย อากาสุฏเทวตา วิสุ น อาคตา, ตถापि सप्तशस अनुसाने यमनुकगोमदि तसुसेतु ज्ञाตุम्मหารाधिकेवता त्विचा गत्वा अकासुठ्ठेवता विस्वु वृत्ता จากนั้น จึงได้สรุปความตามแหล่งข้อมูลเดิมตามที่ศนะของท่านว่า “เตเนตถ อากาสุฏจกานัม วิสุ คหตตตา จาตุम्मหาราชิกาติ परिणชปะพพตฏจกา เวทิตพพา จากข้อความดังกล่าวนี้ พระสิริมังคลาจารย์ได้ตีความหมายที่มีความสมบูรณ์อยู่ที่ตัวบทหรือคัมภีร์ ซึ่งแม้จะไม่ได้ยกข้อมูลชั้นปฐมภูมิมา แต่ท่านได้ยกหลักฐานชั้นรองมาแสดงจนประจักษ์เป็นความสมบูรณ์ในตัวบท แม้ในส่วนอื่นที่ปรากฏในคัมภีร์บาลีที่ท่านได้รจนาไว้

อภิปรายผล

การตีความคัมภีร์ของพระสิริมังคลาจารย์ที่ได้รับรจนาคัมภีร์โดยอาศัยความเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาบาลีได้เรียบรวม เรียบเรียง และรจนาคัมภีร์ต่างๆ สิ่งที่เห็นได้ชัดคือ การสืบค้น และอ้างอิงรับรองแหล่งที่มาของเอกสาร ท่านสามารถอ้างอิงแหล่งที่มาได้อย่างแม่นยำ ทำให้ผลงานการรจนาของท่าน เป็นผลงานที่มีที่มีความสมบูรณ์เป็นอย่างยิ่ง ผลงานการรจนาของพระสิริมังคลาจารย์นั้น พบว่า มีความสมบูรณ์ 3 ด้าน คือ

1. ด้านความงดงามด้วยภาษา สार്ടตแห่งการภาษาและความหมายมีความงดงาม ความงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง และงามในที่สุด เมื่อตีความแยกเป็นคาถาหรือพระสูตร ดังปรากฏในคัมภีร์สมันตปาสาทิกา ว่า

“แมพระคาถาเดียว ก็มีความงามในเบื้องต้น ดวยบาทที่แรก มีความงามในท่ามกลาง ดวยบาทที่สองและที่สาม มีความงามในที่สุด ดวยบาทที่สุด เพราะพระธรรมมีความงามรอบดาน พระสูตรมีอนุสนธิเดียว มีความงามในเบื้องต้นดวยคานิทาน, มีความงามในที่สุดดวยคานิคม, มีความงามในท่ามกลางดวยคำที่เหลือ พระสูตรที่มีอนุสนธิต่างๆ มีความงามในเบื้องต้น ดวยอนุสนธิแรก, มีความงามในที่สุดดวยอนุสนธิในที่สุด, มีความงามในท่ามกลาง ดวยอนุสนธิที่เหลือศาสนธรรมแมทั้งสิ้น มีความงามในเบื้องต้น ดวยศีลอันเปนนอรรถของตนบาง, มีความงามในท่ามกลาง ดวยสมณะวิปัสสนา มรรคและผลบาง, มีความงามในที่สุดดวยพระนิพพานบาง” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2544)

2. ด้านความสมบูรณ์ พระบาลีที่พระสิริมังคลาจารย์ได้รจนาไว้ นั้น มีความสมบูรณ์ 2 ประการ คือสมบูรณ์ด้วยอรรถ และสมบูรณ์ด้วยพยัญชนะ การตีความจนเกิดความสมบูรณ์ของบทบาลีมีปรากฏตลอดคัมภีร์ที่ท่านได้รจนา เช่น คำว่า “พาล” ศัพท์เดียว เมื่อท่านอรรถาธิบายความแล้ว พบว่า มีความสมบูรณ์ด้วยอรรถและพยัญชนะ “เพราะประกอบพร้อมด้วยอรรถบทที่แสดง ประกาศ เปดเผยจำแนก ทำให้ตื่นและบัญญัติ, ชื่อว่าพรั่งพร้อมด้วยพยัญชนะ เพราะถึงพร้อมด้วยอักษร บท พยัญชนะ อากาโร นิจุตติ และนิเทศ” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2544) ดังนี้

เบื้องต้น เมื่อท่านได้อธิบายความของศัพท์ว่า พาลานัน ว่า พาลานนติ พาลชนานัน ฯ บทว่า พาลานัน ได้แก่ คนพาล เพื่อถ้อยเอาความที่ได้ถ้อยแล้วชัดเจนจึงได้จำแนกอธิบายด้วยความต่อเนื่องเป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) อย่างไรเรียกว่าคนพาล ด้วยการไขความ พาลา นาม เย เกจิ ปาณาติปาตาทิสอกุสลกมมปถสมนนาคตา สตตะ สัตว์เหล่าใดเหล่าหนึ่งผู้ประกอบด้วย อกุศลกรรมบถ 10 มีปาณาติบาตเป็นต้น ชื่อว่า คนพาล.

2) ตัวอย่างพาลบุคคล การยกตัวอย่างเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้นต่อไป และไม่ควรถือเป็นแบบอย่างความเป็นคนพาล ว่า อปิจ ปุโรโณ กสสโป มกุขลิ โคสาโล นิคคณโร นาฏปุโตโต สลชโย เวลลุจปุโต ปกุกุโธ กจจายโน อชิโต เกสสมพโลติ อิเม ฉ สตุถาโร ตถญญเย จ เทวตตโตกกาลิกาทโย ปาปปุคคลา พาลาติ เวทิตพพา ฯ

3) ทำไมจึงเรียกคนเช่นนั้นว่า พาล เพราะมีพฤติกรรมได้แสดงไว้ว่า “สพเพปิ เจเต ปญญาชีวิเตน อชีวนตา หุตวา อสสาสนมตเตน ชีวนโต พาลาติ วุจจนติ

4) อ้างอิงหลักฐานรับรอง การยกหลักฐานจากคัมภีร์รับรองการอธิบาย พาล ศัพท์ ว่า เตนญจกถาย วุตตํ พลนตีติ พาลา อสสสิตปฺปสสสิตมตเตน ชีวนติ น เสฏฺเฐน ปญญาชีวิเตนาติ อธิปฺปาโยติ ฯ แสดงถึงความน่าเชื่อถือของพระบาลีที่ท่านได้อรรถาธิบาย

5) แสดงหลักไวยากรณ์ สททนีติยมปิ พล ปาณเน ปาณนํ ชีวนํ สสนญจ พลติ อสสสิติ เจว ปสสสิติ จาติ พาโล อสสสิตปฺปสสสิตมตเตน ชีวติ น เสฏฺเฐน ปญญาชีวิเตนาติ วุตตํ โหตีติ วุตตํ (มจจล. (บาลี) 1/17/14) ด้วยวิธีการเช่นนี้ จึงเป็นบทบาลีที่มีความสมบูรณ์ทั้งอรรถและพยัญชนะ

3. ด้านการะบวนการ การตีความคัมภีร์บาลีทั้ง 4 คัมภีร์เมื่อก้าวโดยสรุปแล้ว ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ด้วยหลักการตีความตามหลักพระพุทธศาสนา การตีความตามหลักคัมภีร์มหา นิเทศ การตีความตามหลักคัมภีร์เนตติปริกณ์ และการตีความตามแนวทฤษฎีอรรถปริวรรตศาสตร์ยุคใหม่ แม้จะมีวิธีการตีความด้วยการะบวนการ การจำแนกประเภท การแยกเป็นประเด็น แล้วก็ตาม ถึงอย่างนั้น หลักการตีความทั้งหมดล้วนอยู่ในกรอบของหลักอริยสัจ 4 ทั้งสิ้น แสดงให้เห็นกรอบการตีความชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

คัมภีร์	เหตุผล	จัดเป็น
เวสสันดรทีปนี	ความไม่เข้าใจอรรถและพยัญชนะ ที่ไม่ได้มีอธิบายในอรรถถาฎีกา ของคัมภีร์ จึงเป็นความสงสัยของของกุลบุตรผู้ศึกษาเวสสันดรชาดก	ทุกซ์
จกกวาฬทีปนี	ฐานข้อมูลความรู้เรื่องโลกและจักรวาลในคัมภีร์โลกศาสตร์ที่กระจายกันอยู่หลายคัมภีร์	
สังขยาปกาสฏีกา	การนับที่พระญาณวิลาสรจนาวัดด้วยคาถาประพันธ์ ซึ่งยากต่อความเข้าใจโดยอาศัยคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาในการตีความเป็นหลัก	
มังคลัตถทีปนี	มงคลในมงคลสูตร ที่พระอรรถกถาจารย์อธิบายไว้แต่เพียงโดยย่อ ตีความแต่ละหัวข้อมงคล ความหมาย ประเภท อุทาหรณ์ อานิสงส์ให้ชัดเจน	
คัมภีร์	เหตุผล	จัดเป็น
เวสสันดรทีปนี	ประเด็นแต่ละเรื่อง ไม่ได้ถูกเรียบเรียงอธิบายไว้ในแหล่งเดียว กระจายอยู่แต่ละแห่ง	สมุทัย
จกกวาฬทีปนี		
สังขยาปกาสฏีกา		
มังคลัตถทีปนี		
คัมภีร์	เหตุผล	จัดเป็น
เวสสันดรทีปนี	เพื่อให้เกิดความรู้ยิ่งในเรื่องนั้นๆ ดังคำว่า สุโพตถ์ ในปณามคาถา	นิโรธ
จกกวาฬทีปนี		
สังขยาปกาสฏีกา		
มังคลัตถทีปนี		
คัมภีร์	เหตุผล	จัดเป็น
เวสสันดรทีปนี	รวบรวมแหล่งข้อมูลจากคัมภีร์ต่างๆ มารจนาจนสำเร็จบริบูรณ์ ดังคำว่า “นานาคณเณสุ สารตถ์ วิโลเกตวา ตมาทีย” และว่า นานาคณเณสะ สารตถ์ คเหตุตพ สสมาทีย”	มรรค
จกกวาฬทีปนี		
สังขยาปกาสฏีกา		
มังคลัตถทีปนี		

กล่าวโดยสรุป พระสิริมังคลาจารย์อาศัยเหตุผลหลักคือฐานข้อมูลแต่ละเรื่องที่อยู่ต่างคัมภีร์ ท่านได้รวบรวม เรียบเรียง วิเคราะห์ วิจาร์ณ เนื้อหานั้นๆไว้ ด้วยการตีความประมวลภาพรวมทั้งหมดคือ ในรูปแบบบอริยสัง 4 จนสำเร็จเป็นคัมภีร์พระบาลีดังกล่าวอย่างสมบูรณ์

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษาวิเคราะห์การตีความคัมภีร์บาลีของพระสิริมังคลาจารย์ พบว่า คัมภีร์หรือหนังสือที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์พุทธศาสนาในประเทศไทยมีหลายเรื่อง เช่น ศาสนวงศสังคีตยวงศ ตำนานมูลศาสนา และศิลาจารึกต่างๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนามีอยู่จำนวนมาก และเนื้อหาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอยู่จำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถตีความหลักธรรมตรงตามสภาวะธรรมที่เป็นเจตนารมณ์เดิมของผู้รจนา ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาการตีความคัมภีร์เฉพาะเรื่องโดยสภาวะธรรมอย่างละเอียด

จากประเด็นการศึกษาวิเคราะห์การตีความตามหลักเนตติปกรณ์ พบว่า คัมภีร์การตีความที่สำคัญอีกคัมภีร์หนึ่ง คือ เปฏุโกปเทส เป็นคัมภีร์ที่ใช้ในการตีความ เช่นเดียวกับเนตติปกรณ์ และมีรายละเอียดการตีความไว้อย่างชัดเจน แต่เนื่องจากเป็นคัมภีร์ที่ยังคงรูปแบบภาษาบาลีอยู่เป็นส่วนใหญ่ แม้จะมีแปลบ้าง แต่ก็เป็นเรื่องเข้าใจได้ยาก หากมีการศึกษาวิเคราะห์การตีความคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาโดยอาศัยหลักคัมภีร์เปฏุโกปเทส เป็นเรื่องที่ต้องศึกษาต่อไปว่า กระบวนการ วิธีการตีความนั้นจะมีความสัมพันธ์กับการตีความตามหลักเนตติปกรณ์และมีความแตกต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2544). *พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย*. โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- กรมศิลปากร (2540). *เวสสันดรที่ปณี ภาคภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- คุณารักษ์ นพคุณ. (2544). *เนตติปกรณ์แปล และเนตติสารัตถที่ปณี*. กรุงเทพฯ : หจก.ทิพย์วิสุทธิ.
- ธีรโชติ แก้วเกิด. (2556). *มิลินทปัญหาฎีกา : การตรวจชำระและการศึกษาเชิงวิเคราะห์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญหนา สอนใจ. (2523). *สังขยาปกาสกปกรณ์และฎีกา : การตรวจชำระและการศึกษาเชิงวิเคราะห์*. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรุดม บัญศรีตัน. *รูปแบบการตีความคัมภีร์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระสิริมงคลอาจารย์. (2538). มงคลตถทีปนี ทูตโย ภาโค. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- _____. (2538). มงคลตถทีปนี ปฐม ภาโค. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- _____. (2541). เวสสันดรทีปนี ภาคภาษาบาลี. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์ชวนการพิมพ์.
- _____. (2546). สงขยาปกาสกปกกรม-ฎีกา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2523). จักกวาททีปนี. กรุงเทพฯ : หจก เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรสศึกษาการพิมพ์.
- มหากัจจายนเถร (2550). เนตติปกรณ์. แปลโดย พระคันธสาราภิวังค์. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทยรายวันการพิมพ์.
- สยาม ราชวัตร. (2557). การตีความพุทธประวัติของสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส. วารสารมนุษยศาสตร์สาร. ปีที่ 15 ฉบับที่ 1. (มกราคม-มิถุนายน 2557).
- สุภาพรรณ ณ บางช้าง. (2533). วิวัฒนาการวรรณคดีบาลีสายพระสุตตันตปิฎกที่แต่งในประเทศไทย, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

